

Głównym celem projektu „Teoria wykładni polskiej Konstytucji z 1997 r.” jest opracowanie teorii wykładni obecnie obowiązującej Konstytucji RP. Dotychczas nie podjęto próby systematycznego opracowania adekwatnej teorii wykładni konstytucji, prawdopodobnie dlatego, że większość polskich badaczy specyfiki wykładni konstytucji stoi na stanowisku, że taka teoria nie jest potrzebna i że wykładnia Konstytucji RP może być konceptualizowana z wykorzystaniem istniejących polskich teorii wykładni prawa ustawowego (klaryfikacyjnej teorii operatywnej wykładni prawa Jerzego Wróblewskiego i derywacyjnej teorii wykładni prawa Macieja Zielińskiego). Nawet jeśli jest to możliwe, podjęcie się zadania opracowania takiej teorii niesie ze sobą wiele korzyści i może wyjaśnić zjawisko wykładni konstytucji.

Przyjmujemy, że najwłaściwszą podstawą teoretyczno-prawną i doktrynalną dla stworzenia odrębnej teorii wykładni konstytucyjnej jest teoria konstytucyjnego państwa prawa (konstytucyjnego *Rechtsstaat*), która odnosi się do zjawiska konstytucjonalizacji współczesnych krajowych porządków prawnych. Teoria ta, m.in. ze względu na swoją fundamentalną tezę o „otwarcu prawa na moralność”, najlepiej pozwala uchwycić tzw. promieniowanie konstytucji w wymiarze hierarchicznym i horyzontalnym. Uwzględnia także aksjologiczny aspekt konstytucji w postaci jej wykładni aksjologicznej, która notabene jest ostatnio coraz częściej postulowana w polskiej teorii prawa.

Podczas realizacji projektu będziemy poszukiwać odpowiedzi na trzy główne pytania. Pierwszym z nich jest „pytanie o specyfikę”: Jaka jest (1) specyfika interpretacyjna konstytucji jako aktu prawnego najwyższej rangi w danym krajowym porządku prawnym, charakteryzującego się cechami dystynktywnymi w stosunku do ustaw zwykłych oraz (2) specyfika jej wykładni? Po drugie, odpowiadamy na „pytanie typologiczne”: Z jakimi idealnymi typami tzw. sytuacji interpretacyjnych mamy do czynienia w praktyce prawniczej i jakie decyzje interpretacyjne podejmowane są w toku bezpośredniego stosowania konstytucji (samodzielnego lub niesamodzielnego, czyli jej współstosowania)? Trzecie to „pytanie dotyczące konstrukcji teorii”: Jakie metody wykładni konstytucji są stosowane w praktyce i w doktrynie prawniczej? Na czym one polegają i jak powinny być kształtowane teoretycznie i dogmatycznie?

Odpowiedzi na te pytania pozwolą zarysować teorię wykładni Konstytucji RP. Teoria ta będzie miała charakter metodologicznie mieszany. Jej dominująca część będzie miała charakter opisowo-krytyczny, związany z prezentacją i krytyką metod wykładni Konstytucji RP w dotychczasowej praktyce i doktrynie prawniczej. Druga część będzie miała charakter teorii normatywno-pojęciowej, przedstawiającej przyjęte metody i techniki wykładni Konstytucji w ujęciu analitycznym. Będzie to również teoria interdyscyplinarna, realizująca postulat wewnętrznej integracji nauk prawnych w postaci łączenia analiz teoretycznych i filozoficzno-prawnych z rozważaniami dogmatycznymi ze sfery dogmatyki prawa konstytucyjnego.

Podczas konstrukcji teorii wykładni prawnej Konstytucji RP konieczne jest odejście od powszechnie przyjętego w Polsce trójpodziału dyrektyw wykładni prawa (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna) na rzecz bardziej szczegółowej typologii metod i technik wykładni. W tym celu rozważymy: (1) językową wykładnię Konstytucji; (2) aksjologiczną wykładnię Konstytucji; (3) teleologiczną wykładnię Konstytucji; (4) prokonstytucyjną wykładnię Konstytucji; (4) proeuropejską i komparatystyczną wykładnię Konstytucji; (5) historyczną i genealogiczną wykładnię Konstytucji; oraz (6) systematyczną wykładnię Konstytucji.

Główne wyniki badań w ramach projektu zostaną opracowane i przedstawione w następujących formach:

1) monografii, która zostanie podzielona na trzy części, poświęcone (1) specyfice Konstytucji jako aktu prawnego najwyższej rangi w krajowym porządku prawnym oraz osobliwościom towarzyszącym jej wykładni trybunalskiej, sądowej i pozasądowej; (2) wykładni Konstytucji RP w różnych „sytuacjach interpretacyjnych”, (3) siatce pojęciowej oraz metodom i technikom wykładni Konstytucji RP, składającym się na nową teorię jej wykładni. Ponadto w Aneksie znajdzie się siedem rozdziałów poświęconych metodom i technikom wykładni Konstytucji w wybranych państwach europejskich (Niemcy, Francja, Szwajcaria, Austria, Włochy, Hiszpania, Czechy).

2) serii artykułów, napisanych w językach obcych (2 artykuły w języku angielskim, 1 w języku niemieckim, 1 w języku francuskim, 1 w języku hiszpańskim) oraz w języku polskim. Artykuły te zawierać będą również glosy do orzeczeń sądowych i trybunalskich z ostatnich lat, istotnych z punktu widzenia tworzenia nowej teorii wykładni Konstytucji RP.